

Norges Høyesterett - HR-2005-2000-A - Rt-2005-1757

Instans	Norges Høyesterett - Kjennelse.
Dato	2005-12-21
Publisert	HR-2005-2000-A - Rt-2005-1757
Stikkord	(Skyggekjennelsen) Erstatningsrett. Forsikringsrett. Yrkesskade.
Sammendrag	Saken gjaldt krav om erstatning etter yrkesskedeforsikringsloven. Høyesterett kom til at en kneskade arbeidstaker hadde pådratt seg under arbeidet var forårsaket av en arbeidsulykke og dermed hadde karakter av en yrkesskade etter yrkesskedeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a. I tilfeller hvor arbeidstaker på grunn av vanskelig arbeidsstilling eller av andre grunner utsettes for ekstraordinær belastning eller påkjenning, kan det ikke stilles noe tilleggskrav om ytre hending, jf folketrygdloven § 13-3 andre ledd andre punktum. Uttalelser om Trygderettens praksis og rettskildemessige betydning.
Saksgang	Ryfylke tingrett - Gulating lagmannsrett LG-2004-41036 - Høyesterett HR-2005-2000-A, (sak nr. 2005/1071), sivil sak, anke.
Parter	A (advokat Lars Olav Skårberg - til prøve) mot If Skadeforsikring NUF (advokat Petter Jespersen - til prøve).
Forfatter	Skoghøy, Bruzelius, Coward, Flock, Gussgard.

- (1) Dommer **Skoghøy**: Saken gjelder krav om erstatning etter yrkesskadeforsikringsloven. Spørsmålet er om en kneskade som en arbeidstaker har fått under utførelse av arbeid for arbeidsgiveren, er forårsaket av en «arbeidsulykke» og dermed har karakter av en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a.
- (2) A - som er født i 1967 - er industrirørlegger. Som ansatt i Bjørgegruppen ASA utførte han 5. april 2000 arbeid på en modul til oljevirkosomhet, som ble bygd ved ABBs verksted i Dusavik i Randaberg. Under arbeidet tok han seg inn under et stillas for å hente noen bolter. Det var så lavt under stillaset at han måtte bevege seg på huk. Da han hadde beveget seg tilbake med boltene i hendene og skulle reise seg opp, oppfattet han det slik at en stålbjelke - som var en del av stillaset - kom mot ham, eller at han var så nær denne at den var i ferd med å treffe hodet. For å unngå å støte hodet mot stålbjelken vred A seg unna mens han fortsatt var i sittende stilling. Ved denne avverge-manøveren oppstod det en vridning i høyre kne. Da han oppsøkte lege dagen etter, ble han sykmeldt og har siden ikke vært i arbeid.
- (3) Det er på det rene at den stålbjelke A forsøkte å unngå, ikke var i bevegelse. Han var heller ikke så nær den at det var nødvendig å foreta noen manøver for å unngå den. Det var A som feilaktig oppfattet det slik at bjelken enten var i bevegelse, eller at han var så nær den at han kunne stange i den.
- (4) Bjørgegruppen ASA hadde yrkesskadeforsikring i If Skadeforsikring NUF, og A fremsatte krav om yrkesskadeserstatning under denne forsikringen. Selskapet bestred at skaden kunne anses som en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a. Etter selskapets oppfatning var skaden ikke et resultat av en plutselig eller uventet *ytre* hending og kunne da ikke anses som forårsaket av en «arbeidsulykke».
- (5) Skaden ble også meldt som yrkesskade til folketrygden. Ved trygdekontorets vedtak 5. januar 2001 ble skaden godkjent som yrkesskade i forhold til folketrygdloven.
- (6) Den 11. desember 2001 brakte A saken inn for Forsikrings-skadenemnda. I uttalelse 10. desember 2002 (FSN-4469) gav nemnda forsikringsselskapet medhold. Som begrunnelse uttalte nemnda:

«Nemnda har i sin tidligere praksis lagt til grunn at skader som utelukkende skyldes forkjære kroppsbevegelser uten ytre årsak, ikke kan regnes som ulykkeskader i lovens og vilkårenes forstand. Nemnda har i lys av dette vanskelig for å se det slik at vridningen i denne saken kan regnes som arbeidsulykke og at kneskaden kan regnes som yrkesskade. At vridningen av kneet skyldtes at forsikrede ville unngå å skalle borti en bjelke, kan ikke i seg selv medføre at hendelsen må bedømmes som en arbeidsulykke.»
- (7) Ved stevning 9. desember 2003 gikk A til søksmål mot IF Skadeforsikring NUF ved Ryfylke tingrett med krav om fullbyrdsedom for sitt påståtte krav om yrkesskadeserstatning. Kravet var fordelt med kr 887.580 på lidt inntektstap, kr 113.540 på grunnerstatning og kr 52.881 på ménerstatning.
- (8) Ved beslutning av tingretten 28. januar 2004 ble hovedforhandlingen i medhold av tvistemålsloven § 98 andre ledd delt slik at det først ble forhandlet om hvorvidt skaden skulle anses som yrkesskade i forhold til yrkesskadeforsikringsloven § 11.
- (9) I dom 30. juni 2004 kom tingretten til at skaden ikke kunne anses som yrkesskade. Tingretten la til grunn at det er et vilkår for at en skade skal kunne karakteriseres som en yrkesskade, at den er forårsaket av en «plutselig hendelse som kommer overraskende på arbeidstakeren». Etter tingrettens oppfatning manglet dette momentet i saken, da skaden ikke kunne «tilbakeføres til en ytre hending». Dommen har denne domsslutning:
 - «1. If... skadeforsikring NUF frifinnes.
 2. Innen 2 - to - uker fra dommens forkynnelse betaler A 15.519 - femtentusenfemhundreogfemten - kroner til If... skadeforsikring NUF.»
- (10) A påanket tingrettens dom til Gulating lagmannsrett, som i dom 1. juni 2005 (LG-2004-41036) kom til samme resultat som tingretten. Da det ikke forelå noe i den ytre situasjon som hadde utviklet seg på en uventet måte, kunne skaden etter lagmannsrettens syn ikke anses som en yrkesskade. Det at A subjektivt hadde trodd at bjelken kom mot ham eller at han var nær denne, gav ikke grunnlag for å karakterisere forholdet som en arbeidsulykke. Hvis skadelidtes subjektive opplevelse skulle være avgjørende, ville det etter lagmannsrettens oppfatning medføre en «drastisk utvidelse av det som kan kreves dekket etter dagens lov om yrkesskadeforsikring». Lagmannsrettens dom har denne domsslutning:

«1. Tingrettens dom stadfestes.

2. Innen 2 - to - uker fra dommens forkynnelse betaler A kr 18.370,- -
attentusentrehundreogsyttikroner - i saksomkostninger til If... Skadeforsikring NUF.»

- (11) A har påanket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken gjelder lagmannsrettens rettsanvendelse.
- (12) Opprinnelig ble det også anket over saksbehandlingen, idet det ble gjort gjeldende at saken også omfatter en nakkeskade, og at lagmannsretten derfor skulle ha opphevd tingrettens dom slik at saksbehandlingen for tingretten skulle ha fortsatt for så vidt gjelder nakkeskaden. Denne ankegrunnen er senere frafalt. Partene er enige om at dersom kravet vedrørende nakkeskaden er brakt inn for tingretten, står denne del av saken fortsatt for tingretten, og de vil da etter Høyesteretts avgjørelse be tingretten behandle den.
- (13) Saken står i det vesentlige i samme stilling for Høyesterett som for de lavere instanser.
- (14) Den ankende part, A, har i korte trekk anført:
- (15) Yrkesskadebegrepet i yrkesskadesforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a er det samme som i folketrygdloven. Dette innebærer at definisjonen av «arbeidsulykke» i folketrygdloven § 13-3 andre ledd også må legges til grunn i forhold til yrkesskadesforsikringsloven.
- (16) Ved fastleggelsen av innholdet av arbeidsulykkesbegrepet utgjør praksis fra Trygderetten en vesentlig rettskilde. Etter praksis fra Trygderetten stilles det ikke noe ubetinget krav om at det må foreligge en ytre hendelse. Selv om det standpunkt trygdemyndighetene har tatt i den enkelte sak, ikke er bindende i forhold til yrkesskadesforsikringen, er det forutsatt i forarbeidene til yrkesskadesforsikringsloven at dette skal tillegges betydning, jf. Ot.prp.nr.44 (1988-1989) om lov om yrkesskadesforsikring, side 56.
- (17) Etter As oppfatning må den kneskade han ble påført 5. april 2000, anses forårsaket av en arbeidsulykke. Hendelsen var plutselig og uventet. Skaden oppstod da han forsøkte å komme unna en stålbjelke som han oppfattet kom i mot ham, eller som han oppfattet å være nær. Bjelken var noe i den ytre situasjon.
- (18) Ved vurderingen må det tillegges vekt at arbeidet ble utført under vanskelige arbeidsforhold, og at arbeid på eller i nærheten av stillaser innebærer en særlig risiko. Den avvergemanøver A gjennomførte, hørte ikke til hans vanlige arbeidsoperasjoner. Kneskaden er derfor påført ved en belastning utenfor arbeidets alminnelige ramme.
- (19) Endelig må det tillegges vekt at folketrygden har godkjent hendelsen som en arbeidsulykke.
- (20) A har nedlagt slik påstand:
«1. Lagmannsrettens dom oppheves og saken hjemvises til ny behandling.
2. A tilkjennes saksomkostninger for lagmannsretten, og det offentlige tilkjennes saksomkostninger for Høyesterett.»
- (21) Ankemotparten, *If Skadeforsikring NUF*, har i korte trekk anført:
- (22) Arbeidsulykkesbegrepet i yrkesskadesforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a må forstås i samsvar med definisjonen i folketrygdloven § 13-3 andre ledd. § 13-3 andre ledd første punktum omhandler det markerte ulykkesmomentet, mens andre punktum omhandler det neddempede. Felles for begge er at det stilles krav om en «ytre hending». Når det stilles et slikt krav, er det blant annet av bevis hensyn.
- (23) For at det skal foreligge en arbeidsulykke etter det markerte ulykkesmomentet, må man enten bli truffet av noe eller selv treffe noe. Etter praksis fra Trygderetten anses for eksempel fall å være en arbeidsulykke, men ikke en bevegelse for å unngå et fall.
- (24) Etter det neddempede ulykkesmomentet må det foreligge en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid. Dette er imidlertid ikke tilstrekkelig for at forholdet skal kunne anses som en arbeidsulykke. Også etter det neddempede ulykkesmomentet stilles det krav om en «ytre hending».
- (25) A har ikke truffet noe, og det er heller ikke noe som har truffet ham. Skaden oppstod under utførelse av en normal arbeidsoperasjon. Det er As feilbedømmelse av avstanden til stålbjelken eller av om den var i bevegelse, som er skadeårsak. En slik indre opplevelse representerer ikke noe ytre ulykkesmoment.
- (26) Etter forsikringsselskapets syn kan det på denne bakgrunn ikke anses å foreligge noen arbeidsulykke i yrkesskadesforsikringslovens forstand.
- (27) If Skadeforsikring NUF har nedlagt slik påstand:
« 1. If Skadeforsikring NUF frifinnes.

2. Hver av partene bærer sine egne omkostninger for alle retter.»

(28) **Mitt syn på saken.**

(29) Jeg er kommet til at anken må tas til følge.

(30) Etter yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a skal yrkesskadeforsikringen blant annet dekke «skade og sykdom forårsaket av arbeidsulykke (yrkesskade)». Spørsmålet i saken er hvordan uttrykket «arbeidsulykke» skal forstås.

(31) Yrkesskadeforsikringsloven ble forberedt av Yrkesskadeforsikringsutvalget. Etter utvalgets forslag skulle yrkesskadedekningen ikke bare omfatte skader eller sykdom som var forårsaket av arbeidsulykke, men også andre skader «som følge av egenskaper ved arbeidet eller arbeidsstedet», se NOU 1988:6 Erstatning og forsikring ved yrkesskade, side 72-73. Etter Justisdepartementets syn ville en slik formulering også omfatte «skader som skyldes langvarig belastning eller påvirkning - de såkalte belastningslidelser». Departementet hadde ikke prinsipielle motforestillinger mot å la yrkesskadeforsikringen omfatte belastningslidelser, men gikk av administrative og økonomiske grunner inn for at forsikringen ikke burde dekke «tap som skyldes belastningslidelser». På denne bakgrunn ble dekningsområdet for § 11 første ledd bokstav a begrenset til å gjelde skader og sykdom forårsaket av «arbeidsulykke», se Ot.prp.nr.44 (1988-1989) om lov om yrkesskadeforsikring, side 55-56. Om arbeidsulykkesbegrepet uttalte Justisdepartementet (side 89):

«Med arbeidsulykke forstås en plutselig hendelse eller begivenhet. Uttrykket må avgrenses mot skadelig påvirkning som har vart en viss tid. Ordlyden er den samme som i folketrygdloven [av 1966] § 11-4 nr 1 og skal også forstås på samme måte. Trygderettspraksis kan altså gi veiledning ved tolkningen.»

(32) Folketrygdloven av 1966 inneholdt ingen definisjon av begrepet «arbeidsulykke», men det finnes en rikholdig praksis fra Trygderetten om dette.

(33) På grunnlag av den praksis som den gang forelå fra Trygderetten, blir det i NOU 1976:16 Yrkesbetingede helseskader og folketrygden, side 78 fremholdt at folketrygdlovens arbeidsulykkesbegrep ikke omfatter «enhver hendelse eller påkjenning som fører til skade». Deretter heter det:

«Som hovedregel kan en slå fast at den skadde må ha vært utsatt for en ytre påkjenning eller belastning som ligger utenfor rammen av en ordinær arbeidsprestasjon. Den skadevoldende hendelse må skje uventet eller uforutsett og ha oppstått med en viss plutselighet. Det må med andre ord ha foreligget et ulykkesmoment. I samsvar med denne avgrensning vil f.eks. «kink» eller forstrekninger oppstått under anstrengende bæring eller ved løft i alminnelighet ikke kunne godkjennes med mindre det er inntruffet noe ulykkesartet eller om det foreligger et belastningspreg som klart ligger utenfor arbeidets normale ramme.»

(34) Som det fremgår, var det i Trygderettens praksis ikke blitt oppstilt noe absolutt krav om en ytre påkjenning. Trygderetten hadde i en kjennelse 14. november 1968 (ankesak 163/68), som gjaldt en arbeidstaker som under arbeid på en båtslipp hadde fått et kink i ryggen da han hadde løftet og kastet en sten, uttalt at det måtte anses som en arbeidsulykke at føttene under gjennomføringen av kastet uventet var blitt sittende fast. Han ble dermed «utsatt for en plutselig og usedvanlig påkjenning som han ikke var forberedt på og som klart ligger utenfor arbeidets alminnelige ramme». Det ble ansett som et tilstrekkelig ulykkesmoment at den skadde «ikke klarte å komme fri i det øyeblikk det var påkrevd».

(35) Dette synspunktet ble fulgt opp blant annet i en kjennelse 25. juni 1970 (ankesak 138/68). Denne saken gjaldt en arbeidstaker som under reising av lysstolper slet av en muskel i høyre overarm. Han hadde stått i en uheldig arbeidsstilling da han hadde tatt tak i en lysstolpe for å vri den på plass. Trygderetten kom til at skaden måtte anses forårsaket av en arbeidsulykke. Til forskjell fra avgjørelsen fra 1968 var arbeidstakeren i denne saken ikke blitt sittende fast. Trygderetten uttalte:

«Retten antar imidlertid at denne forskjell ikke kan være avgjørende for spørsmålet om det foreligger en arbeidsulykke. Når en uheldig arbeidsstilling medfører at kroppen uventet blir utsatt for en sterk og usedvanlig påkjenning som vedkommende ikke er forberedt på, må dette sies å ligge utenfor arbeidets alminnelige ramme, og retten antar at det foreligger en arbeidsulykke i lovens forstand.»

- (36) Praksis fra Trygderetten blir også gjennomgått i Yrkesskedeforsikringsutvalgets innstilling. Trygderettens praksis blir her sammenfattet slik (NOU 1988:6, side 36):
- «I praksis blir den markerte ulykkeshendelsen som at skadede har falt, glidd eller snublet tillagt vesentlig betydning. Dersom den skadevoldende hendelse fremtrer som uventet eller uforutsett med en viss plutselighet, blir skaden som derved voldes godkjent som yrkesskade uten hensyn til om man egentlig kan si at påkjenningen ligger utenfor arbeidets alminnelige ramme, f.eks. når en bygningsarbeider skader seg i forbindelse med at han glir på leire eller sne. Spørsmålet om påkjenningen eller belastningen ligger utenfor den alminnelige ramme, blir først og fremst aktuelt når det ikke har skjedd noe markert ulykkesartet, men hvor ulykkesmomentet ligger i det usedvanlige i forhold til den daglige påkjenning, f.eks. hvor en arbeidstaker må utføre et løft som er langt tyngre enn hva arbeidsforholdet normalt krever.»
- (37) I motsetning til folketrygdloven av 1966 inneholder folketrygdloven av 1997 en definisjon av arbeidsulykkesbegrepet, se folketrygdloven av 1997 § 13-3 andre, jf. tredje ledd. Siden lovgiverne har forutsatt at yrkesskedeforsikringens arbeidsulykkesbegrep skal være det samme som i folketrygdloven, må folketrygdlovens definisjon også legges til grunn i forhold til yrkesskedeforsikringsloven.
- (38) I folketrygdloven § 13-3 andre ledd er det fastsatt:
- «Som arbeidsulykke regnes en plutselig eller uventet ytre hending som medlemmet har vært utsatt for i arbeidet. Som arbeidsulykke regnes også en konkret tidsbegrenset ytre hending som medfører en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid.»
- (39) Denne definisjonen blir fulgt opp med følgende negative avgrensning i tredje ledd:
- «Belastningslidelser som over tid har utviklet seg i muskel-/skjelett-systemet, regnes ikke som yrkesskade. Det samme gjelder lidelser som har utviklet seg som følge av psykiske påkjenninger eller belastninger over tid.»
- (40) Folketrygdlovens definisjon av arbeidsulykke fikk sin endelige utforming i odelstingsproposisjonen, men bygger på forslag fra Trygdlovutvalget. I Trygdlovutvalget innstilling var definisjonen utformet slik (NOU 1990:20 Forenklet folketrygdlov, side 574):
- «Som arbeidsulykke regnes en plutselig eller uventet hendelse i arbeidet. Som arbeidsulykke regnes også en påkjenning eller belastning som er usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid. Slitasjelidelser i bevegelsesapparatet regnes ikke som arbeidsulykke.»
- (41) Det fremgår av utvalgsinnstillingen at definisjonen tok sikte på å kodifisere praksis fra Trygderetten. Av informasjonshensyn fant utvalget det «viktig å ta inn definisjonen av begrepet arbeidsulykke i selve lovteksten», se NOU 1990:20 Forenklet folketrygdlov, side 581.
- (42) I Trygdlovutvalgets innstilling blir arbeidsulykkesbegrepet beskrevet slik:
- «Ifølge Rikstrygdeverkets rundskriv foreligger det i utgangspunktet en arbeidsulykke når det i forbindelse med arbeidet har skjedd en ytre påkjenning eller belastning som har voldt skade. Den skadevoldende hendelsen må ha skjedd uventet eller uforutsett og ha oppstått med en viss plutselighet. Dessuten har en i praksis ansett at det foreligger en arbeidsulykke når det kan påvises at den skadde har vært utsatt for «en usedvanlig påkjenning eller belastning som ligger utenfor arbeidets alminnelige ramme eller har oppstått under spesielt vanskelige arbeidsforhold som i seg selv er forbundet med skaderisiko».
- Det presiseres i rundskrivet at det kan sies å foreligge en arbeidsulykke når en skade oppstår som følge av:
- en markert ulykkeshendelse, eller
 - en ekstraordinær belastning eller påkjenning, og/eller
 - spesielt vanskelige/risikofylte arbeidsforhold.»
- (43) Uten at det var tilsiktet noen realitetsendring, ble Trygdlovutvalgets forslag til definisjon av arbeidsulykke noe omformulert i odelstingsproposisjonen. Departementet tilføyde blant annet ordet «ytre» både i første og andre punktum. Denne tilføyelsen er ikke kommentert i motivene. Det blir i

proposisjonen uttalt at § 13-3 andre ledd «svarer til den definisjon som legges til grunn i praksis i dag», se Ot.prp.nr.29 (1995-1996) om ny lov om folketrygd (folketrygdloven), side 130.

- (44) Siden folketrygdlovens arbeidsulykkesdefinisjon tar sikte på å kodifisere Trygderettens praksis, må praksis fra Trygderetten fra tiden før folketrygdloven av 1997 ble vedtatt, tillegges stor vekt ved fastleggelsen av innholdet av definisjonen. Som det fremgår av det jeg har sagt, var det i den praksis som den gang forelå, ikke oppstilt noe absolutt krav om at skaden måtte være forårsaket av en «ytre» begivenhet. Etter min oppfatning blir Trygderettens praksis kort og treffende oppsummert i det jeg nettopp har gjengitt fra Trygdelovutvalgets innstilling.
- (45) Partene har i denne saken i tillegg til avgjørelser av Trygderetten før vedtakelsen av folketrygdloven av 1997, også fremlagt et stort antall senere avgjørelser. Dette reiser spørsmål om hvilken rettskildemessig verdi avgjørelser av Trygderetten skal tillegges. Etter mitt syn må avgjørelser av Trygderetten tillegges vekt i den utstrekning de kan tas som uttrykk for eller har gitt seg utslag i en fast og konsistent praksis. Det som måtte være uttalt i den enkelte avgjørelse, kan derimot ikke tillegges selvstendig rettskildemessig betydning.
- (46) Så vidt jeg kan se, har definisjonen av arbeidsulykke i folketrygdloven § 13-3 ikke ført til noen endring av Trygderettens praksis. De kriterier som var blitt utviklet i praksis under folketrygdloven av 1966, er blitt videreført.
- (47) Det er normalt et kjennetegn ved en ulykke at det foreligger en ytre begivenhet som inntreffer uventet og plutselig. Uttrykket «ytre begivenhet» har således lenge vært benyttet som ledd i definisjonen av «ulykke» i vilkårene for ulykkesforsikring. Med «ytre» siktes i denne forbindelse til at det må ha skjedd noe utenfor den skadedes legeme. Det er likevel ikke noe vilkår at det skal ha inntruffet noe helt uavhengig av den forsikrede person, se Selmer: Forsikringsrett, 2. utgave (1982), side 257. Selmer fremholder at det endog er tilstrekkelig at den skadedes kropp er «det eneste som beveger seg i hendelsesforløpet: Hun snubler i en sten, glir utenfor en skrent, eller faller i vannet og synker».
- (48) Etter å ha påpekt dette uttaler Selmer (side 258):

«Kriteriet [ytre begivenhet] kan volde betydelige vanskeligheter ved de spontane skader som kan oppstå under normal aktivitet, som f.eks. muskelbrudd og forstrekninger. I prinsippet er grensen klar: Så lenge forholdene utvikler seg slik som den forsikrede ventet at de skulle gjøre, foreligger det ikke noe ulykkestilfelle. Om man ødelegger ryggen under et tungt løft, eller overbelaster kneet slik at menisken løsner under en hard utforkjøring i dumpete løype, er det tale om «indre» skader som ikke gir rett til erstatning. Men det skal svært lite til før man må konstatere at skaden skyldes en ytre, ukontrollert begivenhet: Hvis underlaget gir etter når man løfter, slik at ryggen får en uberegnet sleng, eller en ski skjærer ut og belastningen på kneet blir for stor når man forsøker å gjenvinne balansen, er man over grensen.»

- (49) Som fremholdt av Kjønstad (red.): Folketrygdloven med kommentarer (1998), side 482, er det som hovedregel et vilkår for at det skal foreligge en «arbeidsulykke» i forhold til definisjonen i folketrygdloven § 13-3 andre ledd, at skadelidte «i forbindelse med arbeidet må ha vært utsatt for en ytre påkjenning eller belastning som har voldt skade», og som har skjedd uventet eller uforutsett og har oppstått med en viss plutselighet. Ulykkesbegrepet omfatter imidlertid ikke bare slike tilfeller. Hos Kjønstad, op.cit. side 482-483 heter det:

«Ulykkesbegrepet omfatter også tilfeller av ekstraordinær belastning eller påkjenning som ligger utenfor rammen av en normal arbeidsprestasjon i yrket. Her ligger ulykkesmomentet i at skadelidte ikke var forberedt på eller ikke kunne unngå den usedvanlige påkjenningen. Det tas også i betraktning om arbeidsoperasjonen pågikk under spesielt vanskelige eller risikofylte arbeidsforhold, og om selv små avvik fra normal arbeidsrutine lett ville kunne medføre skade eller ulykke. Slike vurderinger kan eksempelvis være aktuelt ved løft av urolige eller hjelpeløse personer, ved spesielt tunge løft eller ved arbeid under vanskelige forhold nær faregrensen. Trygderetten har i flere kjennelser tatt utgangspunkt i om det er naturlig å se hendingen som utslag av en farerisiko ved utførelsen av arbeidet. ... Når det gjelder fallskader, har Trygderetten godkjent flere tilfeller hvor skaden skyldes fall på samme plan, men uten påviselig ytre påkjenning. I samsvar med dette anses i praksis ethvert ufrivillig fall som arbeidsulykke.»

- (50) I den foreliggende sak oppstod skaden da A gjorde en avvergeманøver for å komme unna en stålbjelke som han trodde kom mot ham eller var nærmere enn det den var. Hendelsen skjedde da han skulle reise seg etter å ha beveget seg på huk under et stillas for å hente noen bolter. Han befant seg

således i en vanskelig arbeidsstilling, og det å arbeide under slike forhold innebærer særlige risikomomenter. Årsaken til at A feiloppfattet situasjonen, kan ha vært skygge fra stålbjelken.

- (51) Etter min mening må folketrygdloven § 13-3 andre ledd andre punktum forstås slik at det i tilfeller hvor arbeidstakeren på grunn av en vanskelig arbeidsstilling eller av andre grunner er blitt utsatt for en ekstraordinær belastning eller påkjenning, ikke stilles noe tilleggskrav om ytre hending. I slike tilfeller vil den vanskelige arbeidssituasjonen eller det forhold som har ført til den ekstraordinære påkjenning eller belastning, i seg selv kunne utgjøre tilstrekkelig ulykkesmoment.
- (52) Det er her på det rene at dersom A faktisk hadde støtt hodet mot bjelken, ville det ha vært en arbeidsulykke. I den vanskelige arbeidsstilling han hadde, ble hans høyre kne utsatt for en ekstraordinær belastning da han skulle unngå bjelken. På denne bakgrunn finner jeg at den kneskade han ble påført, må anses som en skade som er forårsaket av en arbeidsulykke. Hvorvidt avverge-manøveren objektivt sett var nødvendig, må etter min mening være uten betydning.
- (53) Konklusjonen må etter dette bli at den kneskade som A pådro seg 5. april 2000 under arbeid for Bjørgegruppen ASA ved ABBs verksted i Dusavik i Randaberg, må anses som en yrkesskade i forhold til yrkesskadeforsikringsloven § 11 første ledd bokstav a.
- (54) Etter gjeldende tvistemålslov kan det ikke avsies særskilt dom bare for ett eller noen av flere tvistepunkter vedrørende et krav. Høyesterett kan derfor ikke avsi dom for at kneskaden skal anses som en yrkesskade. Da de underordnede retter ikke har tatt standpunkt til de øvrige tvistepunkter i saken, må saken hjemvises til lavere rett for avgjørelse av de øvrige tvistepunkter og pådømmelse, jf. tvistemålsloven § 392 andre ledd sammenholdt med § 394.
- (55) I det foreliggende tilfellet finnes det mest hensiktsmessig at den fortsatte behandling skjer ved tingretten. Etter dette må både tingrettens og lagmannsrettens dommer oppheves og saken hjemvises til fortsatt behandling ved tingretten.
- (56) Den ankende part har fått fullt medhold, og i samsvar med hovedregelen i tvistemålsloven § 180 andre ledd, jf. § 172 finner jeg at If Skadeforsikring NUF må pålegges å betale saksomkostninger både for Høyesterett og lagmannsretten. De saksomkostninger som er påløpt for tingretten, må tingretten ta stilling til etter at de øvrige tvistepunkter i saken er avgjort, jf. tvistemålsloven § 179 første ledd tredje punktum.
- (57) Da A har hatt fri sakførsel for Høyesterett, må saksomkostningene for Høyesterett tilkjennes det offentlige.
- (58) I samsvar med oppgave fra As prosessfullmektig fastsettes saksomkostningene for lagmannsretten til kr 47.930 og saksomkostningene for Høyesterett til kr 79.530. Av disse beløpene utgjør salær til prosessfullmektigen kr 20.000 for lagmannsretten og kr 47.400 for Høyesterett. Resten av saksomkostningsbeløpene er ankegebyrer, utlegg og merverdiavgift.
- (59) Jeg stemmer for denne kjennelse:
1. Lagmannsrettens og tingrettens dommer oppheves, og saken hjemvises til fortsatt behandling ved tingretten.
 2. I saksomkostninger for lagmannsretten betaler If Skadeforsikring NUF til A 47 930 - førtisjutusennihundreogtretti - kroner innen 2 - to - uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.
 3. I saksomkostninger for Høyesterett betaler If Skadeforsikring NUF til det offentlige 79 530 - syttinitusenfemhundreogtretti - kroner innen 2 - to - uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.
- (60) Dommer **Bruzelius**: Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (61) Dommer **Coward**: Likeså.
- (62) Dommer **Flock**: Likeså.
- (63) Dommer **Gussgard**: Likeså.
- (64) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

kjennelse:

1. Lagmannsrettens og tingrettens dommer oppheves, og saken hjemvises til fortsatt behandling ved tingretten.
2. I saksomkostninger for lagmannsretten betaler If Skadeforsikring NUF til A 47 930 - førtisjutusennihundreogtretti - kroner innen 2 - to - uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.

3. I saksomkostninger for Høyesterett betaler If Skadeforsikring NUF til det offentlige 79 530 - syttinitusenfemhundreogtretti - kroner innen 2 - to - uker fra forkynnelsen av denne kjennelse.